

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie

Instytut Pielęgniarstwa

Opis modułu kształcenia

Nazwa modułu (przedmiotu)		Opieka paliatywna			Kod podmiotu	IP.1/OS - OP				
Kierunek studiów		Pielęgniarstwo								
Profil kształcenia		praktyczny								
Poziom studiów		Studia pierwszego stopnia								
Forma studiów		stacjonarny								
Semestr studiów		V								
					Zajęcia w zakresie nauk podstawowych	Nie				
Tryb zaliczenia przedmiotu		Zaliczenie na ocenę		Liczba punktów ECTS			Sposób ustalania oceny z przedmiotu			
Formy zajęć i inne		Liczba godzin zajęć w semestrze		Zajęcia teoretyczne	2	Zajęcia praktyczne		2	Praktyki zawodowe	-
		Całkowita	Pracy studenta	Zajęcia kontaktowe	Sposoby weryfikacji efektów kształcenia w ramach form zajęć				Waga w %	
Wykład		25	10	15	Zaliczenie - sprawdzian pisemny				60%	
Zajęcia praktyczne		50	10	40	Zaliczenie - sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych				35%	
Samokształcenie		30	30	-	Praca pisemna w formie referatu				5%	
Razem:		105	50	55					Razem	100%
Kategoria efektów	Lp.	Efekty kształcenia dla modułu (przedmiotu)			Sposoby weryfikacji efektu kształcenia	Efekty kierunkowe	Uwagi			
Wiedza	1.	Wymienia objawy zagrożenia życia u pacjentów w różnym wieku.			Sprawdzian pisemny	D.W1.				
	2.	Charakteryzuje czynniki ryzyka i zagrożeń zdrowotnych pacjentów w różnym wieku i stanie zdrowia.			Sprawdzian pisemny	D.W2.				
	3.	Zna zasady oceny stanu chorego w zależności od wieku.			Sprawdzian pisemny	D.W4.				
	4.	Zna zasady diagnozowania w opiece paliatywnej.			Sprawdzian pisemny	D.W5.				
	5.	Zna zasady planowania opieki nad chorymi w zależności od wieku i stanu zdrowia w opiece paliatywnej.			Sprawdzian pisemny	D.W6.				
	6.	Charakteryzuje grupy leków i ich działanie na układy i narządy chorego w opiece paliatywnej, z uwzględnieniem działań niepożądanych, interakcji z innymi lekami i dróg podania.			Sprawdzian pisemny	D.W8.				
	7.	Charakteryzuje techniki i procedury pielęgniarstwa stosowane w opiece nad chorym hospitalizowanym w opiece paliatywnej.			Sprawdzian pisemny	D.W9.				
	8.	Zna zasady przygotowania chorego do samoopieki w zależności od jego wieku i stanu zdrowia.			Sprawdzian pisemny	D.W10.				
	9.	Różnicuje reakcje chorego na chorobę i hospitalizację w opiece paliatywnej w zależności od jego wieku i stanu zdrowia.			Sprawdzian pisemny	D.W11.				
	10.	Zna rolę pielęgniarki przy przyjęciu chorego do w zależności od stanu pacjenta.			Sprawdzian pisemny	D.W12.				
	11.	Zna swoiste zasady organizacji specjalistycznej opieki paliatywnej.			Sprawdzian pisemny	D.W14.				
	12..	Zna następstwa długotrwałego unieruchomienia w łóżku.			Sprawdzian pisemny	D.W25.				
	13.	Zna patofizjologię, objawy kliniczne i powikłania chorób nowotworowych;			Sprawdzian pisemny	D.W50.				
	14.	Zna procedurę postępowania z ciałem pacjenta zmarłego.			Sprawdzian pisemny	D.W51.				
Umiejętności	1.	Gromadzi informacje, formułuje diagnozę pielęgniarstwa, ustala cele i plan opieki, wdraża interwencje pielęgniarstwa oraz dokonuje ewaluacji opieki.			Praca pisemna (proces pielęgnowania)	D.U1.				
	2.	Prowadzi poradnictwo w zakresie samoopieki pacjentów w terminalnej fazie choroby.			Obserwacja ciągła	D.U3.				
	3.	Motywuje chorego i jego opiekunów do wejścia do grup wsparcia społecznego.			Obserwacja ciągła	D.U4.				
	4.	Prowadzi profilaktykę powikłań w przebiegu chorób.			Obserwacja ciągła	D.U5.				
	5.	Organizuje izolację chorych zakaźnie w miejscach publicznych i w warunkach domowych.			Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U6.				
	6.	Diagnostyka stopień ryzyka rozwoju odleżyn i			Sprawdzian	D.U8.				

		dokonuje ich klasyfikacji.	praktyczny w warunkach rzeczywistych		
	7.	Doraźnie podaje tlen, modyfikuje dawkę stałą insuliny szybko i krótko działającej.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U11.	
	8.	Dokumentuje sytuację zdrowotną pacjenta, jej dynamikę zmian i realizowaną opiekę pielęgniarską.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U13.	
	9.	Instruuje pacjenta i jego opiekuna w zakresie użytkowania sprzętu pielęgnacyjno-rehabilitacyjnego oraz środków pomocniczych.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U18.	
	10.	Prowadzi żywienie enteralne chorych terminalnie z wykorzystaniem różnych technik.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U19.	
	11.	Rozpoznaje powikłania leczenia farmakologicznego, dietetycznego i leczniczo-pielęgnacyjnego.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U20.	
	12.	Pielęgnuje pacjenta z przetoką, rurką intubacyjną i tracheotomijną.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U21.	
	13.	Prowadzi rozmowę terapeutyczną.	Obserwacja ciągła	D.U22.	
	14.	Doraźnie tamuje krwawienia i krwotoki.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U23.	
	15.	Prowadzi rehabilitację przyłóżkową i usprawnianie ruchowe pacjenta oraz aktywizację z wykorzystaniem elementów terapii zajęciowej.	Obserwacja ciągła/ Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U24.	
	16.	Prowadzi, dokumentuje i ocenia bilans płynów pacjenta.	Obserwacja ciągła/ Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U25.	
	17.	Przekazuje informacje o stanie chorego członkom zespołu terapeutycznego.	Obserwacja ciągła	D.U26.	
	18.	Prowadzi dokumentację opieki nad chorym: kartę obserwacji, zabiegów pielęgniarskich i raportów, profilaktyki i leczenia odleżyn.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U28.	
	19.	Ocenia poziom bólu, reakcję chorego na ból i nasilenie bólu oraz stosuje postępowanie przeciwbólowe u pacjentów leczonych w opiece paliatywnej.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U29.	
	20.	Tworzy pacjentowi warunki do godnego umierania.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U30.	
	21.	Przewiduje skutki postępowania pacjenta z określonymi zaburzeniami psychicznymi.	Obserwacja ciągła/ Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U31.	
	22.	Dostosowuje interwencje pielęgniarskie do rodzaju problemów pielęgnacyjnych.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U32.	
	23.	Przygotowuje i podaje leki różnymi drogami, samodzielnie lub na zlecenie lekarza.	Sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych	D.U33.	
Kompetencje społeczne	1.	Szanuje godność i autonomię osób powierzonych opiece.	Obserwacja ciągła	D.K1.	
	2.	Systematycznie wzbogaca wiedzę zawodową i kształtuje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu.	Obserwacja ciągła	D.K2.	
	3.	Przestrzega wartości, powinności i sprawności moralnych w opiece.	Obserwacja ciągła	D.K3.	
	4.	Wykazuje odpowiedzialność moralną za człowieka	Obserwacja ciągła	D.K4.	

	i wykonywanie zadań zawodowych.			
5.	Przestrzega praw pacjenta.	Obserwacja ciągła	D.K5.	
6.	Rzetelnie i dokładnie wykonuje powierzone obowiązki zawodowe.	Obserwacja ciągła	D.K6.	
7.	Przestrzega tajemnicy zawodowej.	Obserwacja ciągła	D.K7.	
8.	Współdziała w ramach zespołu interdyscyplinarnego w rozwiązywaniu dylematów etycznych z zachowaniem zasad kodeksu etyki zawodowej.	Obserwacja ciągła	D.K8.	
9.	Jest otwarty na rozwój podmiotowości własnej i pacjenta.	Obserwacja ciągła	D.K9.	
10.	Przejawia empatię w relacji z pacjentem i jego rodziną oraz współpracownikami.	Obserwacja ciągła	D.K10.	

Prowadzący

Forma zajęć	Prowadzący zajęcia (tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko)
Wykład	Dr hab. Ewa Maria Ziółko prof. PWSZ w Nysie Mgr Lucyna Frihauf
Zajęcia praktyczne	Mgr Lucyna Frihauf
Samokształcenie	Mgr Lucyna Frihauf

Treści kształcenia

Wykład	Metody dydaktyczne	Wykład z wykorzystaniem technik multimedialnych, dyskusja	
Lp.	Tematyka zajęć	Tematyczne efekty kształcenia W wyniku kształcenia student:	Liczba godzin
1.	Podstawowe zasady i cele opieki paliatywnej. Organizacja opieki paliatywnej	- wymienia zasady i cele opieki paliatywnej, - omawia schemat organizacyjny opieki paliatywnej, - Określa miejsce opieki paliatywnej w systemie ochrony zdrowia.	1
2.	Zasady diagnostyki i leczenia bólu w opiece paliatywnej.	- przedstawia patomechanizm bólu, - omawia zasadę leczenia bólu, - przedstawia trójstopniową drabinę analgetyczną, - opisuje inwazyjne metody leczenia bólu, - Omawia stosowanie igły w opiece paliatywnej.	1.
3.	Rola pielęgniarki w łagodzeniu objawów ze strony układu oddechowego, układu pokarmowego, objawy ze strony układu moczowego: duszność, krwiotłucie, kaszel, pielęgnacja jamy ustnej, zaparcia, biegunki, nudności i wymioty.	- wymienia objawy ze strony układu oddechowego, pokarmowego i układu moczowego, występujące u chorych terminalnie, - omawia metody i środki zmniejszające lub łagodzące dolegliwości chorych leczonych paliatywnie	2
4.	Problemy związane ze skórą pacjentów w stanie terminalnym.	-wymienia najczęściej występujące problemy skórne u chorych w terminalnej fazie choroby, - omawia leczenie objawowe problemów skórnych, - opisuje profilaktykę przeciwoleźynową.	1
5.	Wyniszczenie nowotworowe pacjentów objętych opieką paliatywną /hospicyjną. Kacheksja, anoreksja, astenia.	- scharakteryzuje kacheksję, anoreksję, astenię, - przedstawia sposoby pomocy chorym wyniszczonym nowotworowo.	1
6.	Pielęgnowanie pacjenta w stanach lękowych, w depresji, w stanie majaczeniowym i otępieniu.	- opisuje podstawowe zespoły psychopatologiczne, - omawia metody i środki stosowane w leczeniu depresji i stanów lękowych, - przedstawia aspekty prawne opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi.	1
7.	Elementy rehabilitacji w opiece paliatywnej	- określa cele rehabilitacji w terminalnej fazie choroby, - charakteryzuje podstawowe działania terapeutyczne w opiece paliatywnej.	1
8.	Praca pielęgniarek operacyjnych w onkologii. Rola pielęgniarek w monitorowaniu zakażeń szpitalnych w onkologii.	- charakteryzuje prace pielęgniarek operacyjnych w onkologii, - przedstawia etiologię i patogenezę zakażeń szpitalnych w onkologii, - omawia sposoby zapobiegania zakażeniom w oddziale onkologii.	1
9.	Opieka paliatywna nad dziećmi i młodzieżą .	- określa problemy psychoonkologiczne dzieci i młodzieży, - przedstawia mechanizmy obronne ułatwiające i utrudniające dzieciom adaptację choroby, - omawia specyficzne problemy psychologiczne dzieci i młodzieży związane z pobytem w szpitalu, - wymienia najczęściej występujące dolegliwości w terminalnym okresie choroby.	1
10.	Problemy pielęgnacyjne chorych: -w trakcie chemioterapii -w trakcie teleradioterapii -z nowotworem piersi i narządów -rodnych -z nowotworem płuc.	- omawia zasady radioterapii, - wymienia wskazania do teleradioterapii, brachyterapii dooskrzelowej i dopochwowej, do jamy macicy, - omawia zastosowanie chemioterapii, - określa zasady kwalifikacji do chemioterapii, - przedstawia problemy pielęgnacyjne chorych po radioterapii i chemioterapii.	1.
11.	System opieki paliatywnej i hospicyjnej. Podstawowe pojęcia. Schemat organizacyjny opieki paliatywnej. Rola pielęgniarki w komórkach organizacyjnych opieki paliatywnej/hospicyjnej.	- wyjaśnia podstawowe pojęcia (medycyna paliatywna, opieka paliatywna, opieka hospicyjna, stan terminalny), - scharakteryzuje schemat organizacyjny opieki paliatywnej, - określa miejsce opieki paliatywnej w systemie ochrony zdrowia, - określa rolę pielęgniarki w opiece paliatywnej, - przedstawia standardy postępowania w opiece paliatywnej/hospicyjnej, - przedstawia obowiązujące procedury medyczne w pracy pielęgniarki, - omawia zasady pracy pielęgniarki w opiece paliatywnej/hospicyjnej.	1
12.	Komunikowanie się z chorym i jego rodziną. Rola pielęgniarki.	- przedstawia komunikację międzyludzką i wywiad medyczny, - określa problem przekazywania niepomyślnych wiadomości, - opisuje modele interakcji z umierającym według Glasera i Straussa, - przedstawia sposoby psychicznego wsparcia rodziny chorego,	1

		- omawia podstawowe zasady komunikacji w opiece paliatywnej.	
13.	Pielęgnowanie pacjenta w okresie umierania i agonii. Rola i zadania pielęgniarki w opiece nad umierającym.	- przedstawia definicję śmierci, - charakteryzuje stan zwany przedśmiertną agonią, - przedstawia cechy i objawy umierania, - scharakteryzuje zadania pielęgniarki, - przedstawia rolę pielęgniarki w kontakcie z chorym umierającym, - przedstawia zasady edukacji rodziny pacjenta odnośnie pielęgnowania pacjenta w okresie umierania i agonii.	1
14.	Znaczenie personelu terapeutycznego w sprawowaniu opieki nad chorym w terminalnej fazie choroby oraz jego rodziną. Wsparcie rodzin pacjentów w okresie osierocenia i żałoby. Rola psychologa, duszpasterza, lekarza, pielęgniarki, wolontariuszy.	- omawia opiekę sprawowaną przez zespół terapeutyczny nad pacjentem i jego rodziną, - charakteryzuje problemy rodziny umierającego, - charakteryzuje rodzaj reakcji stresowych opiekuna w związku z chorobą w rodzinie.	1
Razem liczba godzin:			15

Zajęcia praktyczne		Metody dydaktyczne	Pokaz, instruktaż wstępny, bieżący i końcowy	
Lp.	Tematyka zajęć	Tematyczne efekty kształcenia W wyniku kształcenia student:		Liczba godzin
1.	System opieki paliatywnej i hospicyjnej. Schemat organizacyjny opieki paliatywnej. Rola pielęgniarki w komórkach organizacyjnych opieki paliatywnej/hospicyjnej.	- uczestniczy w różnych form organizacji opieki paliatywnej i hospicyjnej (hospicjum stacjonarne i domowe, poradnia medycyny paliatywnej), - asystuje pielęgniarkom w wykonywaniu powierzonych zadań w oddziałach i instytucjach zajmujących się sprawowaniem opieki nad chorymi terminalnie.		8
2.	Zwalczanie objawów występujących u chorych z zaawansowanym procesem nowotworowym.	- rozpoznaje problemy pielęgnacyjne u pacjenta w przebiegu sprawowania opieki paliatywnej i hospicyjnej, - gromadzi informacje, formułuje diagnozę pielęgnarską i planuje opiekę nad pacjentem, - otacza opieką pacjenta w różnych fazach choroby nowotworowej, szczególnie w fazie zaawansowanej, - prowadzi dokumentację medyczną, - przejawia empatię wobec pacjenta i jego rodziny.		8
3.	Standardy postępowania pielęgnarskiego w opiece paliatywnej/hospicyjnej.	- gromadzi informacje o pacjencie, - formułuje diagnozę pielęgnarską, - planuje opiekę nad pacjentem według standardów postępowania pielęgnarskiego w opiece paliatywnej/hospicyjnej.		8
4.	Zabiegi profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze i rehabilitacyjne stosowane w opiece paliatywnej.	- zachowuje podstawowe zasady profilaktyki przeciwolezionej (ochraniacze na pięty i łokcie, materace zmiennociśnieniowe) - uruchamia chorego w łóżku, - wdraża gimnastykę oddechową, - zakłada sondę żołądkową, - karmi chorego przez sondę, - pielęgnuje i karmi pacjenta przez gastrostomie, - wykonuje wlew przeczyszczający, - Obsługuje wkłucie centralne, - cewnikuje pęcherz moczowy - wykonuje kąpiel całego ciała pacjenta pod prysznicem, - wymienia worki stomijne, - zakłada opatrunki na rany, - edukuje pacjenta i jego rodzinę, - prowadzi dokumentację medyczną obowiązującą w hospicjum.		8
5.	Rola pielęgniarki w łagodzeniu bólu i cierpienia.	- podaje niesteroidowe przeciwzapalne leki przeciwbólowe według drabiny analgetycznej (przezskórnym, podskórnym, dożylnym), - podaje opioidy według drabiny analgetycznej (różnymi drogami), - nabywa umiejętności poruszania i wglębiania się w drażliwe problemy pacjenta i ich rodzin.		8
Razem liczba godzin:				40

Samokształcenie		Metody dydaktyczne	Praca pisemna w formie referatu, prezentacja multimedialna.	
Lp.	Tematyka zajęć	Tematyczne efekty kształcenia W wyniku kształcenia student:		
1.	Opieka paliatywna. Stres pracy personelu medycznego.	- wymienia przyczyny stresu zawodowego – stresory, - wymienia postawy negatywne i pozytywne lekarza i pielęgniarki wobec śmierci,		

	Problematyka wypalenia zawodowego.	- przedstawia strategie obronne personelu medycznego.
2.	Opieka w żałobie. Wsparcie w osieroceniu.	- definiuje osierocenie i żałobę, - omawia etapy prawidłowego przebiegu procesu osierocenia, - omawia skuteczną pomoc osobie osieroconej w prawidłowym przeżywaniu żałoby.
3.	Holistyczny charakter opieki hospicyjnej.	- omawia problemy psychiczne i duchowe pacjenta w opiece paliatywnej, - omawia problemy etyczne w opiece paliatywnej.
4.	Rola pielęgniarki w respektowaniu praw pacjenta do korzystania ze wszystkich dostępnych form i metod opieki, zgodnie z aktualną wiedzą medyczną.	- wymienia prawa pacjenta, - opisuje oczekiwania pacjenta i jego rodziny w opiece paliatywnej; - określa rolę pielęgniarki w respektowaniu praw pacjenta w opiece paliatywnej
5.	Styl życia a zagrożenia rozwojem choroby nowotworowej.	- przedstawia substancje rakotwórcze- karcynogeny, - omawia wpływ sposobu odżywiania na rozwój chorób nowotworowych, - omawia wpływ skażenia środowiska na rozwój chorób nowotworowych.
6.	Dziecko w terminalnej fazie choroby.	- definiuje opiekę paliatywną nad dzieckiem, - omawia schorzenia ograniczającego życie dziecka, - omawia czynniki obciążenia psychicznego dziecka chorego, - przedstawia mechanizmy obronne pomagające dziecku w adaptacji do choroby, - omawia postawy rodziców wobec choroby dziecka.
8.	Wolontariusz wobec opieki nad chorym umierającym.	- definiuje słowo wolontariat, - przedstawia wolontariat w opiece paliatywnej – normy prawne.
		Razem liczba godzin:
		30

Literatura podstawowa:

1.	Pielęgniarstwo w opiece paliatywnej i hospicyjnej / red. Krystyna de Walden-Gałuszko, Anna Kaptacz; Anna Białoń-Janusz [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2005.
2.	Podstawy opieki paliatywnej / red. Krystyna de Walden-Gałuszko; Anna Adamczyk [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2004.
3.	Onkologia : podręcznik dla pielęgniarek / red. Arkadiusz Jeziorski; Jacek Fijuth [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2005.
4.	Onkologia w praktyce / red. Andrzej Deptała; Alicja Asendrych [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, 2007.
5.	Poradnik dla pielęgniarek pracujących w opiece paliatywnej / pod red. Alicji Graczyk, Małgorzaty Wiszniewskiej, Pawła Wiszniewskiego.- Piła : Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica, 2009.

Literatura uzupełniająca:

1.	Onkologia : podręcznik dla studentów medycyny / red. Andrzej Kułakowski, Anna Skowrońska-Gardas; Elżbieta Chmielewska [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2003.
2.	Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobą nowotworową : materiały pomocnicze dla pielęgniarek pracujących na oddziałach onkologicznych / red. Anna Koper, Irena Wrońska; Janina Borkowska [et al.]. - Lublin : Czelej, 2003.
3.	Magazyn Pielęgniarki i Położnej: 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.
4.	Onkologia Polska: 2008, 2009, 2010, 2011.

.....
 Koordynator modułu (przedmiotu)
 podpis

.....
 Dyrektor Instytutu
 pieczęć i podpis